

بخشی از فرهنگ عامیانه و ادبیات شمالی کهگیلویه (دهدشت)

محققین :

سید برزو جمالیان زاده

ندا برومندی



سرشناسه	جمال‌آبادزاده، سیدبرزو، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	بخشی از فرهنگ عامه‌ها و ادبیات شفاهی کهگیلویه (دهدشت) // مؤلف سیدبرزو جمال‌آبادزاده، ندا برومندی
مشخصات نشر	پاسوج : چویل، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۳۹۹ ص. : مصور (رنگی)؛ نقشه: ۲۳×۱۷ سم.
شابک	978-600-5298-92-5
وضعیت فهرست نویسی	فهرآ
نوع	کتابخانه: ص. [۲۹۸] ۳۹۹.
موضوع	فرهنگ عامه - ایران - کهگیلویه
نشان بارزوده	ادبیات عامه، ایرانی - کهگیلویه
ردیف کنگره	کهگیلویه
رده بندی	برومندی، ندا، ۱۳۶۶
شماره کتاب شناسی	۱۳۹۲ GR۲۹۱/ک۳۹۱ ۳۹۸۲۰۹۵۵۶۲۲ ۱۳۶۹۲۷۷



بخشی از فرهنگ عامه و ادبیات شفاهی

کهگیلویه (دهدشت)

مؤلفین

سید برزو جمال‌آبادزاده (مدرس ده دشت)

ندا برومندی (مدرس دانشگاه)

ناشر : چویل ۱۳۹۳

حروفچینی : باربند رایانه

قطع : وزیری

تعداد صفحات : ۲۹۹ صفحه

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

لیتوگرافی، چاپ و صحافی : افتاب، زیتون، تا ظهور

قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۸-۹۲-۵

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹	پیشگفتار
	فصل اول : اوضاع جغرافیایی، اجتماعی و تاریخی
۱۳	مقدمه
۱۳	اوضاع جغرافیایی و اجتماعی شهرستان سیلویه (دهدشت)
۱۵	آب و هوا
۱۵	باران
۱۵	برف
۱۶	یخ بندان
۱۶	منابع آب
۱۶	دریاچه‌ها و تالاب‌ها
۱۶	آب‌های زیر زمینی
۱۷	ناهمواری‌ها
۱۷	مخاطرات طبیعی
۱۸	پوشش گیاهی
۱۹	زبان، دین و مذهب
۱۹	گروه قومی
۱۹	معادن

۱۹	 مشاغل عمده
۱۹	 صنایع دستی
۲۰	 جمعیت
۲۰	 محصولات کشاورزی
۲۰	 جه تسمیه
۲۱	 اوضاع تاریخی شهرهای شهرستان کهگیلویه (دهدشت)
۲۳	 شهر مدد
۲۳	 جرام
۲۴	 شهر سوق
۲۵	 دیشموک
۲۶	 بخش چاروسا (شهر قدیمی)

فصل دوم :

۲۹	 الف) فرهنگ و شرح معانی آن از دیدگاههای مختلف
۳۰	 ب: فرهنگ عامه و تاریخچهی آن

فصل سوم : ضرب‌المثل‌ها و کنایات شهرستان کهگیلویه (دهدشت)

۳۴	 الف) تعریف واژه مثل
۳۵	 ب) منشا مثلها
۳۵	 ج) ویژگیهای مثلها
۳۶	 د) مثل‌شناسی و مثل‌نگاری

فصل چهارم : اشعار محلی (ترانه‌های دامادی، بومی، لالایی، دی‌بلال، یاریار، شروء، حماسی و طنز)

۱۴۷	 اشعار محلی
۱۴۷	 ۱- ترانه‌ها و سروده‌های دامادی
۱۵۰	 ۲- ترانه‌های بومی

۱۵۶	۳- لالایی‌های محلی
۱۶۰	۴- اشعار دی بلال (deibalāl)
۱۷۷	۵- اشعار یاریار
۱۸۶	۶- اشعار شربه یا شروده
۱۹۶	۷- اشعار حماسی
۲۰۹	۹- اشعار طنزآمیز
۲۱۰	فصلنامه شعر طنز و انتقادی به مناسبت انتخابات سال ۱۳۷۱ در دهمدشت

فصل پنجم : اماکن زیارتی، تاریخی و سیاحتی

۲۱۹	۱- معرفی اماکن زیارتی
۲۲۶	۲- معرفی اماکن تاریخی
۲۳۴	۳- اماکن سیاحتی

فصل ششم : آداب و رسوم زندگی مردم شهرستان کهگیلویه (دهدشت)

۲۳۹	آداب و رسوم زندگی مردم شهرستان کهگیلویه
۲۳۹	۱- اعیاد و مراسم خاص آنها
۲۴۲	۲- آداب و رسوم سوگواری
۲۵۰	تولد تا بلوغ
۲۵۶	ازدواج
۲۶۷	فالگیری‌ها
۲۶۹	اعتقادات
۲۷۶	سایر اعتقادات
۲۸۱	قسم‌ها، دشنام‌ها و تعارفات
۲۹۶	فهرست منابع و مآخذ

برای شناخت مردم، هر قوم و قبیله‌ای و ایل و طایفه‌ای باید فرهنگ عامه‌ی آنها را مورد بررسی قرار دهد. مطالعه‌ی آداب و سنت‌ها و آیین جشن‌های مذهبی و ملی، عقاید و عادات، قصه‌ها و افسانه‌ها، اثال، ترانه‌ها و اشعار و لالایی‌های آنها، ما را به احوال و افکار و ذوق و هنر و حیات آن مردم می‌سازد و در لایه‌ی لای فرهنگ مردم، ما به بسیاری از نکات دقیق ادبی، اخلاقی، اجتماعی، انتقادی و دقائق اوضاع زمان و طرز زندگی و عادات و رسوم و تخیلات و نوع اندیشه‌های آنها آگاه می‌شویم.

آنچه مسلم است، زبان‌ها و لهجه‌ها گنبدی‌هایی هستند که همچون بستر رودخانه، رسوبات فرهنگی قرنهای تاریخ را در خود می‌داند و هر لایه از این رسوبات، نشانی از یک مرحله‌ی تاریخی و فرهنگی این سرزمین کهنسال است. اکنون همه را به داوری می‌خوانیم و می‌پرسیم؛ دیگر از زبان و لهجه‌های نیاکان ما چه باقی است. با اینکه اکثر لهجه‌های مناطق تاکنون در قلمرو خود باقی مانده و به آنها سخن می‌گویند، ما از آنجایی که جوامع بشری پیوسته در حال تغییر و تحول‌اند، این لهجه‌ها و گویش‌ها نیز در گنبد تغییر کنند. بقای این لهجه‌ها، علاقه شدید متکلمان بدانها و دور بودن آنها از خطه‌ی مهاجرت با مردم شهرهای مجاور و نداشتن سواد کافی است، ولی با رفع علل مزبور، مخصوصاً ایجاد طرق ارتباط داد و ستد مردم کوهستانها و دیه‌ها با اهالی شهرها و روابط همه‌جانبه با ساکنان پایتخت کشور و مهم‌تر از همه رواج تعلیمات عمومی زبان و لغت مرکزی ایران بر زبان تکلم و لغت مردم شهرستانها غلبه می‌کند و زبان تکلم و مخاطب اینان نیز به نوبه خود بر لهجه‌های اهالی کوهستانها و دیه‌ها تسلط می‌یابد و به تدریج آنها را به نابودی سوق می‌دهد و باعث می‌شود که به تدریج این لغات و اصطلاحات فراموش شود و بالاتر از آن خود لهجه‌ها هم از میان بروند.

بنابراین برای پاسداشت میراث غنی زبانی این مرز و بوم که بخشی از منابع و سرمایه‌های عظیم ملی و فرهنگی کشور هستند، باید پژوهش‌های علمی صورت گیرد. زبان

و گویش اصلی منطقه‌ی کهگیلویه و بویراحمد لری است. گویش لری رایج در استان کهگیلویه و بویراحمد که یکی از گویش‌های جنوب غربی ایران به شمار می‌آید، نزدیک‌ترین گویش ایرانی به زبان فارسی است.

اینجانب از آغاز دوره‌ی کارشناسی ارشد به جمع‌آوری و فیش‌برداری مطالب مربوط به فرهنگ عامه و ادبیات شفاهی منطقه پرداختم. هرچند در مدت دو سال مطالبی جمع‌آوری نمودم، اما در حقیقت سختی کار از همان ابتدا مرا به فکر انتخاب کردن موضوع دیگری انداخت. تا اینکه با راهنمایی‌های دکتر سیدصادقی، دکتر افراسیابی و دکتر رادفر را هم را ادامه دادم. در حقیقت سختی‌های این کار بسیار زیاد بود و به خاطر علاقه به فرهنگ و ادبیات شفاهی مردم و برای حفظ این آثار ارزشمند تمامی مشکلات را تحمل نمودم.

در ارتباط با فرهنگ عامه استان کهگیلویه و بویراحمد آثار زیادی نوشته شده است اما تاکنون اثر قابل توجهی در رابطه با فرهنگ عامیانه و ادبیات شفاهی مردم شهرستان کهگیلویه نوشته نشده است.

این اثر شامل: اوصاف جغرافیایی، اجتماعی و تاریخی، فرهنگ و شرح معانی مختلف آن و فرهنگ عامه و تاریخیچه آثار ضرب المثل‌ها و کنایات، اشعار محلی، اماکن زیارتی، تاریخی و سیاحتی و آداب و رسوم زندگی مردم منطقه که به طور جداگانه آورده شده‌اند. در آغاز این مجموعه جای دارد از راهنمایان ادبیانه و عالمانه اساتید مکرم و گرامی جناب آقای دکتر سیدصادقی، جناب آقای دکتر رادفر، جناب آقای دکتر افراسیابی و همه‌ی کسانی که راهگشای این جانب در راه تهیه این تحقیق بوده‌اند، تقدیر و تشکر نمایم.

مؤلف

سید پرویز جمالیان‌زاده